

MONOLOGUL TEHNO – ȘTIINȚIFIC

Florian Filip

Nu este mai puțin adevărat, că știința și noile tehnologii, care au forțat progresul social, intră nemijlocit în contradicție cu gîndirea filosofică și artistică, cu clasicismul religiilor. Einstein afirma cu luciditate că știința este corespondentul modern al religiei. Știința, cu toate avataururile ei constituie condiția sine-qua-non a supraviețuirii umanității. În același timp trebuie să recunoaștem că filosofia lui Platon, Aristotel, Kant, Hegel etc., în romanele lui Dostoievski, în comedierea lui Shakespeare, în opera lui Dante, există fără nici o îndoială o viziune mai profundă și mai dramatică privind condiția umană în mica ei trecere pe pămînt.

Odată cu știința și tehnologiile electronice și informative a crescut, nebănuite de mult, capacitatea acestora de distrugere, mai bine spus de autodistrugere. Pentru prima oară, la sfîrșit de veac XX s-a vorbit de o sinucidere planetară. Așa cum în om conviețuiesc bestia și îngerul, divinul și diabolicul, tot așa și în creațiile sale ca instrumente ale sinuciderii totale. În spatele moralei se ascunde rîsul sarcastic al lui Mefistofeleas, hohotul ironic al Satanei care a înțeles că omului îi place să predice dreptatea dar nu să o și practice. Valoarea de performanță a schimbărilor în lume, de la natură și pînă la om, impune de urgență modificarea comportamentului uman. Tehnoștiința a câștigat locul ei în societate, în practică, dar nu și în suflete.

Viața spirituală a intrat, începînd cu secolul al XIX –lea în conul de umbră al tehoștiinței și vedem în ochii noștri cum se deschide "genunea tenebrelor". Omul a acceptat să se bucure de binefacerile științei, de putere și de mărire, dar a închis ochii atunci cînd s-a declanșat ruptura totală cu vechile tradiții spirituale. Nici o societate pînă în prezent n-a cunoscut o asemenea sfîșiere. Societățile de tip liberal din Occident (includem aici și S.U.A.) au promovat formal, ca bază a moralei lor "un dezgustător amestec de religiozitate iudeo-creștină, un progresism scientist și pragmatism utilitarist". "Răul sufletesc modern este această minciună – cum afirmă Jacques Monod în lucrarea sa 'Hazard și necesitate' – aflată la rădăcina ființei sale morale și sociale, rău ce provoacă mai mult sau mai puțin confuz, sentimentul de teamă, dacă nu de ură, categoric de alienare pe care-l încercă astăzi atâtia oameni față de cultura științifică". Aversiunea se exprimă față de subprodusele tehoștiinței : armele nucleare, distrugerea naturii, amenințarea demografică, genomul uman, etc.

Nu știința și tehnologiile au minat ontogeniile mitice ori filosofia pe care erau întemeiate valorile, morala, datorile, dreptatea, etc., ci inconștiența și irresponsabilitatea celor care le-au minuit. Omul trebuie să se trezească din visul său multimilenar pentru a-și redescoperi deplina singurătate. El știe, afirmă J. Monod, că se află la marginea universului în care trebuie să trăiască. "Un univers surd la muzica lui, indiferent la speranțele lui, ca și la suferințele sau crimele lui". Lumea aceea statică și armonioasă, ocrotită de zeul Apollo a murit odată cu revoluția cooperniciană cînd pămîntul a fost aruncat în spațiile infinită. Știința și tehnologiile din zilele noastre nu mai dialoghează cu natura, îi impun limbajul lor. În Grecia antică filosofii găseau înțelepciunea ca prim izvor, în cea medievală se dialoga cu Dumnezeu, în timp ce în natura modernă s-a pierdut dialogul, acesta a amușit. Acum se impune, mai mult ca niciodată, sarcina filosofiei de a reconcilia permanența și devenirea, de a-i învăța pe oameni să înțeleagă lucrurile între naștere și moarte, în chipul lor natural, a-i apăra cu o nouă spiritualitate împotriva absurdului vieții creat prin știință și tehnologie. Lumea de azi are nevoie de cu totul alte ecuații și concepte în vederea supraviețuirii. E vorba de noua aventură pentru cucerirea de alianțe încheiate ale spiritului întru salvarea acestei lumi. Dacă se spune că prezentul reprezintă un proces catastrofal, cu tendință de sărăcire a spiritului, a umanității, a iubirii și a forței creatoare, adevăr de necontestat, tehoștiința a creat o lume grandioasă. Din păcate – afirmă filosoful german Karl Jaspers – în tehoștiința a creat o lume marginalizată spiritul, a construit omul reificat, a produs mai toate lucrările sale, acest travaliu a marginalizat spiritul, a construit omul reificat, a produs